

Raadsvergadering
26 september 2013

Agendanummer

Onderwerp
Visiedocument Transitie Sociaal Domein

Steenbergen; 25 juni 2013

Aan de raad,

1. Inleiding

Het sociaal Domein is in snel tempo aan het veranderen. Onder sociaal domein verstaan wij het geheel van de beleidsterreinen jeugd, passend onderwijs, arbeidsparticipatie en maatschappelijke ondersteuning. De term "sociaal domein" slaat dus niet alleen op het beleidsveld arbeidsparticipatie, hetgeen ook wel gebeurt. De transities op dit domein zoals: AWBZ naar de WMO, Participatiewet en WSW, Jeugdzorg en Passend Onderwijs zijn ontwikkelingen die ervoor zorgen dat de gemeente de komende jaren haar taken op dit gebied veel meer nog dan eerst, met elkaar moet verbinden.

Ingezoomd op de transities:

AWBZ naar de WMO. Hier gaat het met name om de verschuiving van de taken begeleiding en verzorging die vanuit de AWBZ bij de WMO ondergebracht wordt. Ook de scheiding tussen wonen en zorg, waardoor er meer zorg thuis geboden gaat worden in plaats van in een instelling maakt hier onderdeel van uit.

De Participatiewet richt zich vooral op het individuele belang waarbij iedereen aangesproken wordt om op zijn vermogen mee te doen. Wie kan werken, moet ook werken. Daarnaast is er een duidelijk maatschappelijk en economisch belang. Door de recessie blijven de gevolgen nog enigszins verborgen, maar de druk op het sociale stelsel neemt de komende jaren steeds meer toe, doordat het aantal werkenden steeds kleiner wordt. Als laatste is er duidelijk een financieel belang dat door eerder genoemde ontwikkelingen het sociale zekerheidsstelsel onbetaalbaar dreigt te worden. Er moet wat veranderen en daar richt de Participatiewet zich op.

De herstructurering van de Wet Sociale Werkvoorzieningen (WSW) is ook een hele belangrijke ontwikkeling. De budgetten nemen af, waardoor de tekorten bij bijvoorbeeld ons WSW bedrijf de WVS groep nog verder oplopen. Herstructurering is daarbij onafwendbaar.

Als laatste **Jeugdzorg en Passend Onderwijs**. Deze twee worden bij elkaar genomen omdat ze allebei op het terrein van jeugd afspelen en elkaar beïnvloeden. De hele jeugdzorg wordt de verantwoordelijkheid van de gemeente. De transitie moet een oplossing bieden voor de grote mate van versnipperdheid. Nu is het een onderzocht woud aan voorzieningen op het terrein van de jeugdzorg. Door het in één hand aan te bieden zou dit woud weer toegankelijk moeten worden. De gemeente wordt verantwoordelijk voor alle ondersteuning, hulp en zorg aan kinderen, jongeren en opvoeders. Dit betekent dat de gemeente de regie krijgt over alle jeugdhulp, waaronder de jeugd-GGZ, provinciale jeugdzorg (waaronder Toegang, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, Kindertelefoon, ambulante en residentiële zorg en pleegzorg), gesloten jeugdzorg, jeugdreclassering, jeugdbescherming, zorg voor lichtverstandelijk beperkten (jeugd-LVB). Daarnaast blijft de gemeente de taken uitvoeren die zij al deden zoals: jeugdgezondheidszorg, preventief jeugdbeleid, licht ambulante hulpverlening, toeleiding naar zorg en coördinatie van zorg.

In het voorliggende document zijn daartoe de kaders gegeven.

2. Achtergrond

De voorliggende visie is samen met de gemeente Woensdrecht tot stand gekomen. Dit is gedaan omdat Woensdrecht en Steenberg en qua omvang, uitdagingen en partners in het netwerk relatief vergelijkbare gemeenten zijn en in aanpak kunnen wij elkaar aanvullen en helpen. De transities komen in rap tempo op ons af en hebben allemaal, in verband met verschillende invoeringsdata, een andere dynamiek. Dit maakt het noodzakelijk om kaders te bepalen en deze kaders vast te laten stellen. Met deze visie wordt een integrale visie gepresenteerd die richting geeft aan het denken en handelen bij de transities.

3. Overwegingen

In de nota is ingegaan op wat de opdracht voor de gemeente is bij de verschillende transities. Deze opdracht is gebaseerd op een analyse van de externe ontwikkelingen, de eisen die aan de gemeente gesteld worden en de over zo'n vijf jaar te bereiken situatie per beleidsveld. Voor het sociaal domein bestaat de transitieopdracht uit de volgende 3 elementen:

- a. Ondersteun burgers die niet zelfstandig kunnen participeren in de samenleving op een betere en goedkopere wijze. Creëer hiertoe visie en koers.
- b. Schep helderheid over de rol van de burger, de eigen rol als gemeente en de rol van het uitvoeringsnetwerk.
- c. Werk, vanuit de onderscheidende rollen, interactief met burgers en uitvoeringsnetwerk het stelsel en de bijbehorende sturingssystematiek uit en geef samen met de partners die stelsel daadwerkelijk vorm.

Vanuit deze opdracht is de volgende visie ontstaan:

'Eigen kracht' drijft allereerst de burger naar zo volwaardig mogelijk participeren in de samenleving. Daar waar de burger, ook met hulp van mantelzorg en vrijwilligers, er niet in slaagt in voldoende mate te participeren, krijgt deze (professionele) ondersteuning. Ook deze (professionele) ondersteuning vindt ***'dichtbij'*** de burger plaats. De noodzakelijke ondersteuning wordt geboden door een samenhangend uitvoeringsnetwerk van partners onder regie van de gemeente. De principes van ***'één gezin, één dossier, één regisseur'*** en ***'inclusief'*** denken en werken zijn normatief.

In de visie zijn de 5 principes waarop de transities vormgegeven moeten worden verder uitgewerkt. De 5 principes zijn:

- a. Eigen kracht. Onder eigen kracht wordt verstaan dat mensen eerst zelf oplossingen in hun eigen netwerk moeten vinden alvorens er professionele hulpverleners aan te pas komen.
- b. Maatwerk. Het begrip maatwerk ziet er op dat iedere burger uniek is. Dit betekent dat er niet zoiets bestaat als een standaard oplossing. Wanneer de collectieve voorzieningen geen antwoord op de vraag bieden zal de persoonlijke situatie van de burger in kaart gebracht worden en een op hem/haar van toepassing zijnde oplossing aangeboden worden.
- c. Dichtbij. Uitgangspunt voor dit principe is dat ondersteuning het liefst geboden worden zo dicht mogelijk bij de burger.
- d. Eén gezin, één plan en één regisseur. Eigen kracht is belangrijk, dan past daar ook bij dat de hulpverlening rondom een gezin centraal geregisseerd wordt. Hierdoor kan de burger ook het overzicht behouden. Dat de hulpverlening samenwerkt en in samenhang ondersteuning biedt is dan vanzelfsprekend.
- e. Inclusief. Met deze term wordt vooral bedoeld dat ondersteuning het liefst geboden wordt op plaatsen waar de behoefte aanwezig is. Een voorbeeld hiervan is dat er geen aparte werkplaatsen gemaakt worden voor mensen met een uitkering, maar dat die werkplaatsen direct bij een bedrijf ondergebracht zijn.

Het bovenstaand kan omschreven worden als "het wat" van de transities. Daarnaast is in de nota ook ingegaan op "het hoe". De belangrijkste uitgangspunten van aanpak en vervolgens een nadere uitwerking van de integrale aanpak, de samenhangende rollen van de burger, gemeente en uitvoeringsnetwerk en de samenhang tussen de gemeente.

Om de transities goed uit te werken is er daarom ook aandacht besteed aan de uitwerking van de transities. Wat zijn belangrijke aandachtspunten bij deze transities. Bij de transities zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- a. De resultaatmeetpunten, de directe prestaties (output) van het netwerk. Wat hierbij uitermate belangrijk wordt is dat vanaf begin aan duidelijke afspraken gemaakt worden over welke prestaties wij van onze partners verwachten. Op dit moment is dit nog niet concreet te benoemen.
- b. De stuurknoppen, alhoewel dit beperkt maakbaar is, is het van belang om de gewenste effecten in de gemeente te realiseren. Om hier een voorbeeld van te geven, bij de ISD is de werkgeversbenadering een belangrijke stuurknop. Via de werkgeversbenadering willen wij voornamelijk vacatures ophalen voor onze doelgroep. Wanneer er veel vacatures in de markt zitten kan je deze knop verder opendraaien om meer vacatures voor je bestand te werven. Dit is een redelijk maakbare stuurknop. Om aan een knop te kunnen draaien moet bekend zijn wat de effecten zijn van een stuurknop. Het zal tijd vragen om dit allemaal in beeld te krijgen.
- c. De programma aanpak. Het realiseren van deze transities is niet mogelijk vanuit een lineair gepland project. Er moet sprake zijn van een programma met daarbinnen onderling samenhangende activiteiten. Deze activiteiten verschillen in transitietempo en complexiteit.
- d. De besturing. De transities komen tot stand vanuit het netwerk met regie en uitvoering. Heel belangrijk daarbij is dat de raad de kaders hiertoe vaststelt voor het netwerk. Hoe de exacte sturing er uit zal komen te zien is op dit moment nog niet in te vullen.
- e. Personele inzet. De transitie is een majeure opdracht. Voor het gemeentelijk deel van het netwerk betekent dit dat de eisen aan de personele inzet, zowel naar competenties als omvang, snel en intensief zullen wijzigen. Ook regionale samenwerking tussen gemeenten leidt tot een herschikking van personele inzet. Een proactieve benadering vanuit de gemeenten is nodig.
- f. Financiële inzet. Zoals gezegd is het een majeure opdracht. Centraal en dominant kader voor de gemeente is dat de uitvoering van de transities binnen het sociale domein budgettair neutraal geschiedt. Hiervoor zijn creatieve en slimme oplossingen nodig, waar (deel)budgetten verder ontschot worden en thema's meer flexibel benaderd. De daadwerkelijke inzet van de als transitiebudget gelabelde financiële stromen vanuit het rijk is en blijft belangrijk.

Al het bovenstaande bij elkaar zijn de kaders voor de visie op het sociaal domein. Het is belangrijk om deze nota als kader vast te stellen zodat wij de transities volgens deze kaders benaderen. Dit schept duidelijkheid naar onze eigen organisatie, maar ook naar de burgers en netwerkpartners. Natuurlijk is er nog een lange weg te gaan en moet er nog heel veel ontwikkeld en ontdekt worden. Dit is de eerste stap in het proces om te komen tot een werkwijze van de uitvoering van de transities.

Deze nota is voorgelegd aan de adviesraad maatschappelijke ondersteuning. De adviesraad is van mening dat de visie veel lijkt op de algemene visie van het gedachtegoed van de Wet maatschappelijke ondersteuning. De adviesraad vindt de visie ook weinig inspirerend en het ontbreekt in deze visie volgens de adviesraad aan een visionair en ambitieus beeld van wat onze organisatie wil zijn. Als laatste merkt de adviesraad op dat ze het idee steunen om in samenwerking met Woensdrecht tot een gezamenlijk document te komen. Ook zien zij in het nogmaals benadrukken van "maatwerk" een duidelijk signaal naar de burger dat de lokale overheid hen centraal stelt. Daarnaast zijn zij het volmondig eens met het gegeven dat ketenzorg een belangrijke voorwaarde is om het maximale te doen voor de klant en dat de kosten tot een minimum beperkt kunnen worden. Een gezin, één plan, één regisseur beantwoordt volgens de adviesraad aan het beeld van het jeugdbeleid van onze gemeente. Als laatste spreekt de adviesraad hun ernstige zorgen uit over de opgelegde bezuinigingen van de rijksoverheid op de functies van begeleiding en persoonlijke verzorging. Zij adviseren het college om bij de VNG krachtig te pleiten voor een gunstigere regelgeving/financiering in deze. Het advies van de adviesraad treft u als bijlage aan.

De adviesraad is heel duidelijk in hun advies aan het college. Belangrijke constatering is dat de ingeslagen weg vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning niet omgegooid wordt. De belangrijke principes zoals in de nota omschreven zijn, zijn natuurlijk heel belangrijk bij het ontwikkelen van toekomstig beleid. Wellicht had de adviesraad een meer visionair stuk gewenst en wellicht had het dan

meer tot de verbeelding gesproken. Echter de opgave die voor ons ligt is erg complex en groot. De nota biedt een kader om de transities eenduidig te benaderen en aan te pakken. Het college is van mening dat wanneer de transities langs de weg van de in de nota geformuleerde uitgangspunten en kaders gerealiseerd kan worden, dat er een enorme verandering heeft plaatsgevonden. De verzorgingsstaat waarin wij nu verkeren is dan gekanteld naar een participatiestaat. Dit is een enorme verschuiving binnen het sociaal domein zoals wij dat nu kennen.

4. Middelen

De aangekondigde transities brengen behoorlijke bezuinigingen met zich mee. Hoe dit voor de gemeente uit gaat pakken is nog niet bekend. In de nota zijn twee uitgangspunten geformuleerd die betrekking hebben op middelen. Het eerste uitgangspunt is dat de transities budgettair neutraal uitgevoerd moeten worden. Het tweede uitgangspunt dat belangrijk is voor een goede implementatie van de transities is dat de door de rijksoverheid gelabelde financiële stromen voor de invoering van de transities beschikbaar blijven voor de invoering van deze transities

5. Risico's

Het is op dit moment nog niet volledig inzichtelijk te maken welke risico's er aan deze transities kleven. Wel is duidelijk dat op dit moment de belangrijkste risico's zijn:

- a. Onvoldoende kunnen inspelen op de ondersteuningsvraag van de burgers en het netwerk;
- b. Budgettair neutraal invoeren van de transities.

6. Communicatie/Aanpak

Na vaststelling van de visie, zal deze gecommuniceerd worden met alle netwerkpartners en wordt de visie gebruikt als kader bij de aanpak van de transities. Er wordt op dit moment gesproken over het opstellen van een communicatieplan voor de invoering van de transities.

7. Voorstel

het visiedocument Transitie Sociaal Domein gemeenten Steenberg en Woensdrecht vast te stellen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Steenberg,
de secretaris

de burgemeester

mr. J.M.W.H. Leloux

drs. S.C.C.M. Bolten